ياد جي سنسان محل مان

کهڙو هو سو گيت.... لفظ ته ياد نتا اچن. مطل هن طرح هو. دل انهن واندڪائيءَ وارن ڏينهن ۾ راتين کي وري وري پيئي ڳولي. جڏهن سياري جي نرم اساڪڙيءَ ۾ اڱڻ ۾ ويٺا هوندا هئاسين. ڪڏهن اونهاري جي گرمين ۾، جڏهن ٿڌيريءَ هير جو جهوٽو ٿي لڳو. اسين ٿڌين ۾ اڇين چادرن هيٺيان سنل. رات جو دير تائين تارا ڳڻيندا رهندا هئاسين.....

ننڍپڻ جي اهڙي واندڪائيءَ واري سمي جو ويچار اينديئي ياد اچي ويئي منهنجيءَ ٻالپڻ جي سهيلي هري گڏ اسڪول ويندي هيوسين. گڏ موٽنديون هيو سين.

هر مهني ڪانه بيمار هئي. اسڪول نه هلي هئي. هڪ ڏينهن مان اسڪول مان موٽيس ته اميءَ چيو مٺي وجي ڏسي آءُ، هري اڄ مري ويئي آهي. تون سندس گهر ۾ اندر نه وڃج. هريءَ کي خرابه بيماري هئي، انجي اڳيان نه وڃبو آهي...

اهو سڀ امي يڪساهي چئي ويئي پر جا ڳالهه مونکي سمجهه ۾ نه پئيءَ اڪي ساهئي،. هري مري ڪيئن ويئي؟"

ڪتاب رکي مٺي وجي ڪنهڙي وٿه بينيس، هري کٽ تي سمهيل هئي. هتانءَ ئيءَ بيني، هر روز ڪيس سڏ ڪندي هئس هوءَ ڪتاب کڻي ڊڪندي ايندي هئي. پر اڄ هوءَ کٽ تان اٿي ڪئي ڪين. ڪيئن ايڏو رسي پيئي مونسان؟ سندس ماسي پرٿيءَ بيني هئي. پاءُ به پرتيءَ بينو هو. پيڻ ته شايد رڌڻي ۾ هئي. پر ڪنهن به رنو ڪين ٿي. ماٺ جي مردني ڇاليل هئي..ڪئين ڇو؟" پر هري ڇو مري ويئي؟ "ڇو مر يويئي منهنجي ساهيڙي؟

مان سڏڪندي، فراڪجي پري سان اکيون اگهنديي، هيٺ لهي آيس. وڏي اما شايد اميءَ کي ٻڌائي رهي هئي. "ليلي ماءُ جون پليءَ بيون به ٽيئر آهن، پر هريءَ جيڪا ماءُ جي مرڻ تائين شيوا ڪئي، سانهيءَ ڪنهن به ڏيءُ ڪانه ڪئي."

مان ڪنڌ ۾ بيني فراڪ سان اکيون اگهي رهي هئس. اميءَ وهاڻن جون ڇئون پئي لاٿيون. اما کي چيائين، "نياڻيءَ کي انهيءَ ماءُ جي شيولائي نه نهوڙي نيو. ڊاڪٽر وري وري سيني کي چئي ويندو هو ته ماءُ کي وچڙندڙ بيماري اٿو توهين انجي ڪپڙي ڪيءَ به نه ڇهجو.

اما ڳالهه جو پوڳ پڻائيندي چيو، "هري نه روز ماءُ جا ڪپڙا ڪڻي وڃي نل هيٺيان ڌوئڻ وهندي هئي. رنگيءَ جا رنگبه کهڙا چئجن نياڻي کي هيڏيءَ شيرا جو قلبه اهو مليو جو نه ماڻيائين نه چوريائين، وڃي سدنس چرلن ۾ سکي ٿي..."

مون سڏڪن کي جهلڻ لاءِ فراڪ جي پريءَ جو ڪيڏو تڪر وات ۾ جهلي ڇڏيو هو. پر اما جي هن ڳالهه تي اهو جهيل تڪر ته وات مان نڪري آيو پر هڪ اوڪاروجهه سيني کي چرڪائي ويو...

امي اچي مونکي ياڪڙي پاتي، ”پٽ روئجوجناهي. ياڻ پرارٿنا ڪر ته هئ.ڙيءَ سنيءَ چوڪريءَ کي سل سرڳ ۾ آستان ملي.“

هرجرهلر سني هئي. سياري جي اس ۾ ٺپهڙيءَ جو يڳڙن جي پري پري اڳيان رکي، ويدا ڇئن چادرن تي ڪشميري يا ڪنديءَ جا گل پريندا هئاسين. هريءَ جو يرت اهڙو هوندو هو جهڙو چاپو.

اونهاري جي گرم راتين ۾ چوٽ تي وجي سهمنديون هيوسين. وڳڏو شاهي چوٽ، مٿان تارن پريو آسمان.

تارن جون ڪهاڻيون ته ڪٺڻ جونئي ڪين هيون. ڪهڙا ڪهڙا چڱا ماڻهو، ڪهڙا ڪهڙا مٺ ملئٺ، گذاري ويا هئا. انهن جا نالا ڪٺي چوندا هئاسين، فلاڻو هو تارو هوندو، فلاڻو هو تارو هوندو...؟ اوچتو ڪو پچڙ تارو ڪرندو نظر آيو ته ڪروندڙيون ٿي چونداسينجهلبا اهو ڪندو سوڻ آهي. ڪو ماڻهو مرڻ وارو آهي. ڪهرو آهي هي مرڻ جو ڊق گڏجي چونديون هيوسين. ”يڳوان اڄ ڪنهنکي نه مارجانءِ“

هڪ ڏينهنجرسات جي پاڻيءَ ۾ يجندي اسڪول مان موٽي رهيون هيوسين ته هريءَ چيو، ”ڪلهه ڪان منهنجي ماءُجيمار ٿي پيئي اهي.“ چوندي چوندي سندس آواز گهگهو ٿي ويو. مون ڪيس رستو روڪي، ڳل تي هٿ ڦيرائي چيو، ”نه رو هري گروجهلبا کي چئه، جلدي چٽائيندس. مان روز چنڊ کيملئين چوندي هئس چنڊ اميءَ کي چٽا تيه امي اٿي، نچي ٽپي، ته منهنجي ماءُ چاڪ ٿي ويئي“

”نه مان وري گروءَ کي چو چوان؟ مانجه چنڊ کي چونديس. پر منهنجي ماءُ کي ته مونئي جيمار ڪيو آهي. مون لڪائي لڪائي ڪيس تيل جي لنبڙي ڪارائي مرچائي گيانئا ڪاريا.“

”چري آهينملئين چو ڪيو تو؟“

هريءَ جي اکين مان نير جي ذارا جاري ٿي ويئ هري چو ڪيو هوملئين، اهو اما وڏيءَ جي ڳالهين منجهان مان خودئي سمجهي ويئي هئسجه چار ڏينهن امان وڏيءَ چيو هو، ”هريءَ ويچاريءَ جي نصيب ۾ مانيءَ تڪرجه ڪونهي. نياڻيءَ اسڪول مان اچي لنبري سان جيلروٽي ويني کاڌي. چيومانس، چلهڻ چڪي مانيءَ مب ڦلڪا نٽي پچائي تئين، ته چوري

رڊڻي مان اٿي جو ڇهو ڪيئي اچي ڏيکاريو. سڄو ڇهو اگهيو پيو هو.“ امان جي اها ڳالهه ٻڌي مان زوريءَ زوريءَ هري کي پنهنجي گهر وٺي آيس. پر اميءَ اها جا نهار وڌي مونتي جو اصل گنگهار ٿيئي سمجهيم پاڻ کي. هريءَ اها نهار ڏٺي. ڪن وٺ چيائين، ”مونکي ڊپ ٿو لڳي مان ٻلبا وجان ٿي گهر.“

مون صندل تي ڪاڌو ڀيئي ڪاڌو. اميءَ جي نهار ۾ هاڻي نرمي هئي چيائين. ”هريءَ کي پاڻسان ڪڏهن نه وٺي اچج.“

چو پڇڻ جي همٿ ڪانه هئي. پر ڳتي هٿ ۾ ۽ منهن اميءَ ڏي، شايد سڄي سوال جي نشاني ٻڌجي پيئي هئس مان.

اميءَ ڪنڌ هيٺ ڪري چيو، ”غريبن جو پيٽ پڳوانهه نه پري سگهي، سو اسين کھڙي ٻاغ جي موري آهيون؟“

ٻال هردي ۾ سڏڪو ڄڃي ويو. اما وڏيءَ ٿوروئي پرتي ويني ڪاڌو، چيائين، ”سڌو نٿي ٻڌائين ڏيءَ کي ته هر يجي ماءُ کي ڪنيبيماري آهي، انهنجي گهر جو ڪوبه ماڻهو ٻيماريءَ کي ڪٽي ايندو آهي گهر ۾ “

ٻن ڏينهن کان پوءِ ”اما وڏي اما اسانجي ماءُ مري ويئي.“

هي هريءَ جو پاءُ هو.ٻڌائين ٿيئي لڳو ماءُ شايدٻيئي ڪنهنجي مئي هئي. ڏاڍو پڪي4 دل وارو هو. رنائين اصل ڪين ٿئي.

اما وڏي جڏهن سر تان ٿي مونٿي ته هيٺ ڏاڪڻ وٺبيهي اميءَ کي سڏ ڪري چيائين جلدي پاڻي ٺهڪائي وٺ ته ڪپڙلبوڙيان. مان ٿڌي پاڻيءَ ۾ئي ميٺ لپ ملي ٿي اچان.

رات جو چنڊ نڪتو ته ڏاڍو گهوماٿيل هو. وري وري ڪوبادل مٿس اچي ٿي ويو پر چنڊ ٻهار جي اڪ مٿان لڙڪيل وارن جي ڇڳ جيان انکي هٽائي ٿي ڇڏيو. هريءَ جي ”ماءُ مري ويئي“ اهو جملو وري وري منهنجيٻال هردي ۾ ڪڪرن جي گجگوڙ تي گهٽين گهوٻن ۾ ماڻهن ۽ جانورن جي ڊڪڻ پڄڻ جي حالت جو احساس ڪرائي ٿي ويو.

پوري ڏيڍ مهيني ڪانپو هريبه وجي ماءُ سان ملي. وري هڪ پيرو مٽي چوٺ ي وجي چنڊ کان پڇيم ”چو نه چاڪ ڪئي منهنجي ساهيڙيءَ کي؟ چنڊ توکي سڄيٻئي جي دک جي خبر اصل ڪانهي. مان هتي چوٺ تي اڪيلي ايندي ڪيترو نه ڊجان پيئي. منهنجي هريءَ کي چاڪ ڪرين ها ته ونکي اول ڪنهنجي پرواهه ٿئي ها؟“

پر واري مسجد ۾ آخر مليٻانگ ڏيڻ شروع ڪئي. مان ڊڪندي ڊڪندي ڏاڪا ٽپندي جلدي

هيٺ لهي آيس. ماءُ جي پرسان وڃي ويٺيس. سندس ململ جو وڳو ڇڪي پنهنجي منهن تي ڪڻي رکيم.

”اڄ تون روئين پيئي ڇا پڳلي نياڻي وڃي سکي ٿي. ويچاري ماءُ ڪانسواءِ چني چوري ٿي پوي ها، ڪير مگڻيس ها، ڪير پرڻيس ها گهر ۾ هئي ته ڪوڙي ڪوڏيءَ ڪانءُ گوپي ته وريءَ سهڻي آهي سانءَ سندس پرٽيل پيڻ رکي نه ڏير لاءِ ڪٽيس ها ته انجلءَ الاجي کهڙا حال ٿين ها.

اڄ وري زماني ڪانپوءِ هن گيت اهي فرصت جون راتيون ۾ ڏينهن ڳولڻ شروع ڪيا آهن. ان گيت وچڙيل ميت، يادن جي سنسان محلن ۾ آڻي ڪڙا ڪيا آهن...

ڪير ڄاڻي اپ ۾ ڪهڙو تاروبڻي پيئي هوندي منهنجي هري.